УДК 378.046-021.68:336

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.64-1.9>**Ю. А. Кузьменко**старший викладач,
Класичний приватний університет

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ ДО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено розгляду моделі процесу формування готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності, яка складається з п'яти етапів.

На профорієнтаційному етапі за допомогою опитувальника здійснюється сепарація майбутніх магістрів з управління навчальним закладом на тих, які мають хист до підприємницької, фінансово-економічної та управлінської діяльності, та тих, у яких ці здібності відсутні. Відповідно до цього надається рекомендація до зарахування або обережне попередження абітурієнта про наявність обмежень у його майбутній кар'єрі керівника закладом освіти. На початковому етапі магістранти ознайомлюються з основами менеджменту, набувають первинні знання, уміння та навички фінансово-економічної діяльності. Базовий етап спрямований на формування когнітивного складника готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності. Головним завданням цього етапу є насичення змісту підготовки важливими аспектами ведення господарської діяльності на підприємстві, вмінням правильно складати фінансову звітність та здійснювати пошук резервів на підвищення результативності економічної системи організації в цілому. На практичному етапі відбувається зв'язок між набутими теоретичними знаннями магістрантів та застосуванням їх у практичну діяльність. Рефлексивний етап є логічним завершенням усього педагогічного процесу підготовки спеціальності 073 – Менеджмент, освітньої програми «Управління навчальним закладом» та покликаний створити умови для комплексної оцінки ознак готовності до фінансово-економічної діяльності майбутніх керівників навчальних закладів.

Ключові слова: модель, підготовка, майбутні магістри з управління навчальним закладом, фінансово-економічна діяльність, педагогічний процес.

Постановка проблеми. Сучасна соціально-економічна ситуація ставить в принципово нові умови керівників різних рангів і рівнів. Все гостріше відчуються вимоги до високого рівня професіоналізму, що виражається в професійній мобільності, підприємливості, самостійності в рефлексивній оцінці ситуації і ухваленні рішень, а також в наявності творчого підходу до здійснення управлінських функцій. Загострилося протиріччя між запитом суспільства на кваліфікованого, професійно мобільного і орієнтованого на фінансово-економічну діяльність – з одного боку, і недостатньою готовністю багатьох діючих управлінців до задоволення такого запиту – з іншого. Такий стан вкрай негативно позначається на якості управління, а тим більше на його продуктивності і ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підготовки керівників закладів освіти присвячували увагу у своїх працях такі науковці, як І. Бех, І. Зязюн, Г. Єльнікова, О. Мармаза, Н. Ничкало, О. Романовський, С. Сосоєва та інші. Однак до сьогодні не було представлено моделі процесу підготовки, яка б могла слугувати основою для формування готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності.

Мета статті – обґрунтувати модель підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що найбільш доцільним способом відображення цілісного процесу підготовки є моделювання. О.О. Фунтікова у своєму словнику-довіднику термін «моделювання» розкриває як: 1.) побудова та детальний опис системи компонентів реально існуючих предметів і явищ на основі абстрагування їх певних ознак або властивостей; 2) створення теоретичного (або матеріального) педагогічного об'єкта як зразка для впровадження в педагогічну практику чи дослідження [3, с. 188].

Під «педагогічним моделюванням» Ю.М. Атаманчук розуміє «процес побудови педагогічних моделей, що полягає у відображенні форми існування, будови, складу і структури функціонування розвитку педагогічного об'єкта через розкриття компонентного складу і внутрішніх зв'язків, через визначення параметрів, що забезпечують можливість якісного й кількісного аналізу динаміки змін досліджуваного педагогічного явища» [1, с. 267].

З наведених авторами тлумачень зрозуміло, що результатом моделювання завжди є модель.

По суті, це уявна або реальна схема, яка відтворює, зокрема, соціальний об'єкт у форматі його зміни. Очікується, що у такому разі його вивчення буде полегшеним, а сприйняття більш точним.

Така позиція цілком співпадає з вітчизняними традиціями, згідно з якими одна з основних вимог, що висувуються до моделі, – «вимога адекватності, тобто її відповідності реальній дійсності, а саме за основними, суттєвими властивостями, параметрами... Модель спеціаліста сприймається як освітня мета, стосовно якої модель підготовки фахівця виступає як засіб, спрямований на реалізацію мети» [2, с. 516].

Створена нами модель процесу формування готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності поєднує у собі такі складові елементи:

- чітко визначену дидактичну мету;
- педагогічні умови формування вказаної готовності;
- етапи організації взаємодії учасників процесу;
- домінуючі види діяльності;
- найбільш оптимальні форми, методи і засоби навчання та контролю на кожному етапі;
- поетапний результат;
- компоненти готовності;
- очікуваний результат навчання (рис. 1).

Зазначена модель педагогічного процесу спрощуватиме зміст і структуру формування готовності майбутніх магістрів з управління навчальним

закладом до фінансово-економічної діяльності, відволікаючи від несуттєвих його моментів.

Дамо характеристику окремим складникам побудованої моделі.

Найголовнішим у будь-якому педагогічному процесі є його мета. У нашій моделі такою метою задекларовано формування готовності майбутніх магістрів з УНЗ до фінансово-економічної діяльності.

Виконання задекларованої мети пов'язане із забезпеченням педагогічних умов-завдань:

1. Екстраполяція модулів професійної освіти сучасних підприємців в зміст обраних дисциплін.
2. Стимулювання лідерської позиції в ході контекстної практичної підготовки та стажування
3. Пошук авторських ідей фінансово-економічної модернізації закладу освіти в процесі написання магістерської роботи.

Створення педагогічних умов пов'язується з комплексом організаційних та педагогічних форм, методів і засобів навчання та контролю, які включають:

- лекції-бесіди з провідними підприємцями;
- інтерактивні лекції, спрямовані на формування уявлень магістрантів про сутність фінансово-економічної діяльності в закладах освіти;
- ігрове проектування;
- мозковий штурм;
- моделювання педагогічних та управлінських ситуацій;
- мотиваційні тренінги фінансово-економічного характеру;

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності

- практики;
- воркшопи;
- окремі елементи дуальної форми навчання;
- знайомство із засобами діагностики ефективності фінансово-економічної діяльності закладів освіти;
- проведення дослідження з оцінювання результатів ФЕД у майбутніх магістрів з УНЗ;
- тестування знань, необхідних для здійснення фінансово-економічної діяльності;
- використання особистісного опитувальника для оцінювання ФЕД на початковому та рефлексивному етапах дослідження;
- експертне оцінювання ФЕД, яке проводиться магістрантом під час проходження практичної підготовки та стажування в закладах освіти.

Цей доволі розлогий перелік форм, методів і засобів навчання та контролю розгортається в просторі та часі поетапно. Нами виділено наступні етапи підготовки: профорієнтаційний, початковий, базовий, практичний, рефлексивний.

На першому, профорієнтаційному етапі, за допомогою опитувальника здійснюється сепарація майбутніх магістрів з УНЗ на тих, які мають хист до підприємницької, фінансово-економічної та управлінської діяльності, та тих, у яких ці здібності відсутні. Відповідно до цього надається рекомендація до зарахування або обережне попередження абітурієнта про наявність обмежень в його майбутній кар'єрі керівника закладом освіти.

Слід зазначити, що в сучасних умовах так звана профорієнтаційна робота викладачів вищих навчальних закладів перетворилася, по суті, на рекламну діяльність із залучення студентів до навчання на платній основі. Між тим, в межах нашого дослідження йдеться про дещо ідеалізовані моделі майбутнього, які, з огляду на філософську логіку, спрямовані не стільки на «сущє», стільки на «належне».

Наш досвід свідчить, що відбір талановитої молоді (в управлінському сенсі) має домінувати над економічною доцільністю університетів чи вищих навчальних закладів. Їх місія – вказати людині на найбільш перспективні форми її самореалізації, а не паплюжити її життя невірним, тимчасово і ситуативно обраним рішенням, навіяним талановитими «надихачами» освітніх послуг.

На другому, початковому етапі, маістранти ознайомлюються з основами менеджменту, набувають первинні знання, уміння та навички ФЕД. Це відбувається за заняттях таких дисциплін:

- «Управління навчальною та виховною діяльністю»;
- «Техніка управлінської діяльності»;
- «Керівник навчального закладу та психологія управління»;
- «Менеджмент і теорія організації»;

– «Правові аспекти управління навчальним закладом».

Ми вважаємо, що на цьому етапі необхідно зацікавити майбутніх маістрів в обраній ними професії, закласти ідею перспективності підприємницької культури та мислення. Наш досвід підтвердив ефективність наступних заходів:

- участь у міських освітніх проектах;
- лекції-бесіди з талановитими (заможними) підприємцями;
- відвідування брендових ЗЗСО, ЗДО та ЗВО для подальшого аналізу причин їх фінансово-економічного успіху;
- участь у наукових гуртках з менеджменту, що спрямовані на обмін думками та досвідом;
- мотиваційні тренінги фінансово-економічного характеру.

Наші надії полягають в тому, що сформований інтерес на початковому етапі буде сприяти появі у майбутніх маістрів з УНЗ натхнення, спрямованого на вдосконалення своїх знань та умінь щодо фінансово-економічної діяльності.

Базовий етап спрямований на формування когнітивного складника готовності майбутніх маістрів з УНЗ до ФЕД. Головним завданням цього етапу є насичення змісту підготовки важливими аспектами ведення господарської діяльності на підприємстві, вмінням правильно складати фінансову звітність та здійснювати пошук резервів на підвищення результативності економічної системи організації в цілому.

Відповідно до нашого задуму формувальний вплив на базовому етапі зосереджено в таких дисциплінах:

- «Управління фінансово-економічною діяльністю»;
- «Аудит і оцінювання управлінської діяльності»;
- «Управління трудовими ресурсами та змістом робіт»;
- «Соціальна та екологічна безпека діяльності».

Вважаємо, що найбільш доцільними методами на цьому етапі будуть інтерактивні лекції, спрямовані на формування уявлень маістрантів про сутність фінансово-економічної діяльності в закладах освіти, традиційна аудиторна практична робота викладача зі студентами та самостійне опрацювання матеріалу з відповідної проблематики.

На практичному етапі відбувається зв'язок між набутими теоретичними знаннями маістрантів та застосуванням їх у практичну діяльність.

Функція викладача полягатиме у спрямуванні та корекції дій студентів під час їх квазіпрофесійної діяльності. Це відбувається шляхом насичення аудиторних занять практичними ситуаціями та проблемами фінансово-економічного характеру, які максимально наближені до реальної діяльності керівників закладів освіти. В такій роботі маістранти отримують важливий досвід постановки

фінансових та економічних цілей, рефлексію щодо досягнення або недосягнення цілі.

Передбачається, що методами формування готовності майбутніх магістрів з УНЗ до ФЕД на цьому етапі будуть: воркшоп, мозковий штурм, ігрове проектування, моделювання педагогічних та управлінських ситуацій. Також ми вбачаємо ефективним застосування окремих елементів дуальної форми навчання.

Окреме місце на даному етапі відводиться практичній підготовці та стажуванню, час проходження якого – 6 тижнів.

Останній етап – рефлексивний – є логічним завершенням усього педагогічного процесу підготовки спеціальності 073 – Менеджмент, освітньої програми «Управління навчальним закладом».

На цьому етапі проводяться такі види робіт:

- виступ у наукових конференціях – презентація результатів власних досліджень магістрантів;
- участь у професійній дискусії, метою якої є формування нових уявлень і знань, переконань, поглиблення розуміння складних теоретичних положень, подолання невірних суджень, корекції і уточнення повсякденних понять, розвитку вміння кожного учасника правильно і логічно викладати свої думки, з'єднувати власну думку з теорією, аналізувати і зіставляти різні точки зору, вміти знаходити аргументи для доказу і підкріплення своїх висновків;

- захист магістерських робіт.

Тобто у магістрантів відбувається самоаналіз роботи, переосмислення своїх професійних недоліків та загальнолюдських факторів (поведінка, психоемоційний стан тощо) для подальшої конструктивної діяльності та саморозвитку.

Також у межах цих досліджень проводиться заключна діагностика знань магістрантів щодо розвитку власних підприємницьких здібностей та ФЕД.

Висновки і пропозиції. Отже, запропонована модель підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності охоплює всі важливі аспекти професійної діяльності та сприяє реалізації зазначеної мети дослідно-експериментальної роботи дослідження.

Наші подальші пошуки пов'язані із впровадженням розробленої моделі у практику магістерської підготовки спеціальності 073 – «Менеджмент», освітньої програми – «Управління навчальним закладом». Очікуємо, що це впровадження сприятиме формуванню ознак готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності. При цьому найближчі перспективи подальших досліджень пов'язуємо з обґрунтуванням методик оцінювання цієї готовності.

Список використаної літератури:

1. Атаманчук Ю.М. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів з управління навчальним закладом до інформатизації управлінської діяльності : дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.04 ; 13.00.06 / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, 2016, 486 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008, 1040 с.
3. Педагогіка вищої школи : словник-довідник / упор. О.О. Фунтікова. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007, 404 с.

Kuzmenko Yu. Model for training future masters in management of educational institution for financial and economic activities

The article deals with the five-stage model of training future masters in management of educational institution for financial and economic activity.

At career-guidance stage, with the help of the questionnaire future masters of management of educational institution are divided into two groups: those, who have ability for entrepreneurial, financial-economic and management activities; and those, who lack such abilities. Afterwards, a recommendation is made either for enrolling or against, and we tactfully inform an applicant of certain restrictions if he or she chooses the career of a manager of an educational institution. At the initial stage, undergraduates are introduced to the basics of management, they acquire fundamental knowledge and skills of financial and economic activities. The basic stage is aimed at forming cognitive component of readiness of future masters in management of educational institution for financial and economic activity. The main task of this stage of training is to cover important aspects of conducting business activities, providing financial statements and searching for reserves to improve the performance of the economic system of the organization as a whole. At the practical stage, theory is implemented into practice: undergraduates apply their theoretical knowledge in practical activities. The reflexive stage is the logical end of the whole pedagogical process of training masters in Specialty 073 – "Management", Educational Program "Management of Educational Institution". It is intended to create conditions for comprehensive assessment of readiness of future heads of educational institutions for financial and economic activity.

Key words: model, training, future masters in management of educational institution, financial and economic activity, pedagogical process.